

**Historia De Vita, Moribus, Rebus Gestis, Studiis Ac
Denique morte Praedicantium Lutheranorum, Doct.
Martini Lutheri, Philippi Melanchthonis, Matthiae Flacii
Illyrici, Georgii Maioris, et Andreae ...**

Complectens ortum, progressum [et] incrementa, tum arcana plurima
hactenus non prodita, omnium penè huius temporis haeresum

... Vita ... Philippi Melanchthonis. Matthiae Flacii Illyrici. Georgii Maioris, Et
Andreae Osiandri

Ulenberg, Kaspar

Coloniae Agrippinae, 1622

III. Intentio Cæsaris Lutheran. inquietudine præpedita cum Flacianorum de
Melanchthone & libro Interim sententia & calumnijs.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-65643](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-65643)

ANNO
1549.

Act Syn.

Kkk. 1.

Ab ijs om-
nibus
exponitur
periculis.

Ibid pag.

454. & 457

Liber Au-
gustanus
ab omni-
bus le-
gitur.

III.
Cæsaris
intentio.

Verum frustra laborauit, vti diximus: nullus erat excusationi locus; imprimis apud Flacium, qui præter cæteros acerbè Melancthonem exagitabat. Per hunc vociferabatur, non modo ritus abususq; veteres restitui, sed & mutari doctrinam ipsam, & papatum, vt isti loquuntur, rursus induci. Itaque non solum modo Flacius, sed & alia quoque atrociora, imo & gladios atque mortem illi minabatur; vastitatem asserens in templis faciendam fuisse potius, & metu seditionis terrendos principes, quam vt quicquam in rebus etiam licitis publicæ tranquillitatis gratiâ concederetur. Ita tumultuabatur ille velut æstro Lutherano percitus, & Melancthonem, quem gladio non poterat, calamo configebat.

Iam vero per idem tempus & liber Augustanus in manibus hominum versabatur, autoritate Cæsaris publicatus in eum finem, vt Lutherani ad normam huius ordinationis ecclesias suas constituerent, donec Concilium fineretur: nimirum vt vno gradu facti propinquiores, deinde facilius ad Communionem orbis Christiani per Concilium rursus adiungerentur.

Interea Cæsar eos hac ordinatione ceu nexu quodam astringere voluit, vt confiterent tandem in hac scødâ religionum perturbatione, nec quibusuis errorum flatibus ab Ecclesiæ portu longius in procellosum hæreseon mare prouerentur. Atque hoc
Cæsa-

Cæsaris fuisse consilium minimè latuit Con- ANNO
 cionatores Lutheranos: Itaque cum liber in 1549.
 publicum prodijisset, vrgeretque Cæsar, vt
 omnes illum, velut probatum communibus Luthera-
 Ordinum suffragijs, & Imperij decreto pu- norum in-
 blicatum reciperent, totis castris cœptum quietudo.
 est inter Lutheranos tumultuari. Quidam
 non cedendum Cæsari clamabant vel latum
 vnguem, nec restituendum quicquam, quod
 esset semel abolitum; ne eas quidem cere-
 monias, quas diffiteri non poterant vtilis es-
 se, & ad promouendam in hominibus pie-
 tatem oportunas. Horum verò tanta erat Eorundem
 infania, vt si cathedram ascensuri stolam li-
 neam induerent Catholico ritu, Christum infania.
 amitti censerent, & verbi puritatem horren-
 dum in modum contaminari. Aiunt dixif-
 se quendam ex istis palam, minus piaculum In lib. VVit.
 fore, si committeret homicidium, quam Grundli-
 si concionem habiturus togæ vestem line- cher Bericht
 am superindueret. Alius quidam huius gre- p. 64.
 gis Lutheranae Theologiae Doctor in litte-
 ris ad amicum hæc verba eblaterat: Libe-
 rè dico, inquit, omnes eos, qui in minimâ
 ceremoniolâ obsequuntur Cæsari vulpi, In ep. de A-
 imo lupo, eos ipsos quouis scelesto, sacri- diap. per Il-
 lego, & latrone conscientiarum atrociores. lyricum edi-
 Atque hoc genus zelo:æ Flaciani diceban- tis. E. b. n.
 tur à Matthiâ Flacio quodam homine Illy-
 rico, quem primum factionis istius autorem
 fuisse constat. Hunc veluti ducem seque-
 bantur Ambsdorffius, Gallus, Iudex, VVi-
 gan-

ANNO
1549:

Melanch-
thon ab o-
mnibus in-
festatur.

Cæsari
quare in-
uisus.

*In resp. ad
calum. Fla.
B. 2. a.*

gandus, Mörlinus, alijque per Germaniam, qui se genuinos esse Lutheri discipulos, eiusque doctrinam sequi gloriabantur à corruptelis pontificijs fermentoq; veteri penitus expurgatum: Quorum nonnulli cum hanc Cæsaris ordinationem linguâ calamoq; petulanter exhiberent & contumeliosis verbis exploderent, velut turbatores publicæ tranquillitatis sedibus suis expulsi fuerunt.

In horum verò numero Cæsar & Melanchthonem censuit, qui licet à turbulentis Flavianorum machinationibus abhorreret; impediuit tamen, quanto studio potuit, ne liber Augustanus à Mauritio simpliciter reciperetur. Ita factum est, vt & domesticorum virulentos sentiret morsus, quod ritus quosdam Catholicos pacis causâ restitui pateretur; & grauissimam Cæsaris indignationem sustineret, qui Mauritium Electorem quo minus Augustano decreto subscriberet, persuasum habebat à solo Melanchthone distineri. Huic igitur quemadmodum & consiliarijs grauiter hanc ob causam succensebat: imprimis cum Mauritium cum subditis intelligeret nouam ecclesiæ constituendæ formam procudisse, repudiata ordinatione, quam ipse decreto Comitiorum publico firmatam in lucem emiserat. Omnem verò culpam huius rei conferebat in Melanchthonem, qui hanc ob causam in in periculo versabatur.

Hunc

Hunc enim (utar verbis VVittenber- ANNO
 gensium) tanquam hostem publicæ pacis ac 1549.
 tranquillitatis Germaniæ, & omnium illo
 rum Consiliorum, quæ ad pacem specta-
 rent, turbatorem atque elisorem, edictis
 conscriptis, & satellitibus huc illuc missis
 cum mandatis Imperator quæri & sisti ad
 dicendam causam, & ad supplicium; si oc-
 cultaretur, explorari; si repugnaret in-
 uitum vi abripi; si defenderetur, cum com-
 minatione atrocissimarum pœnarum flagitari
 ac deposci iussit.

Hæc illi de Melanchthone: Quanquam Iudicium
 is longe moderatius in hoc negotio censuit eius deri-
 agendum, quam qui Flacium ductorem se- tibus.
 quebantur. Licet enim dogmata libri ple-
 raquæ velut papistica repudiabat, à ritibus
 tamen quibusdam & ceremonijs pacis causâ
 restituendis sese professus est non alienum:
 nec autor esse cuiquam voluit, ut propter
 ritus externos, qui non officerent pietati,
 vel moueret turbas, vel à statione sua disce-
 deret.

Hoc ipsius iudicium probarunt Lutherani Eius affe-
 moderatiores, Pomeranus, Maior, Pseffin- clæ,
 gerus, Menius, Greferus, Camerarius, Zieg-
 lerus, alijq; qui per diçiones Mauritij Saxo-
 nis & Ioachimi Brandenburgici scholas ec-
 clesiasq; moderabantur: quos eam ob causam
 Flaciani velut Papistas ac desertores euange-
 lij criminationibus, mendacijs, & calumnijs
 propemodum obrutos, in scriptis, in concioni-
 bus

ANNO
1549.
Eorum mix-
tum reli-
gionis ge-
nus.

bus vehementer sunt infectati. Hi præcipuis Augustanæ Confessionis dogmatibus sese profitebantur in solidum adhærere. Interim ceremonias quasdam restituebant priorem abrogatas, atque ita peragebant diuinum cultum, vt si spectes ea tantum, quæ in oculos incurrunt, Catholicos esse nihil dubites. At reuerà externis Catholicorum ritibus ceu laruâ quadam aut velamine Lutheranismum operiebant: vt mixtum quoddam religionis genus exercere viderentur, è Catholicis ceremonijs, dogmatibus Lutheranis conflatum: Vnde Flaciani Melancthonis sectatores Adiaphoristas, vel Interimistas cum Samaritanis comparabant. Interim satis misera erat Melancthonis conditio, cum non minus socios in hac causâ, quam aduersarios offenderet; hos duritie quadam in repudiandis Augustani libri dogmatibus; illos vero leuitate atque mollitie in ceremonijs recipiendis; quarum vehiculo papatum, vt loquuntur isti, reducendum successu temporis clamitabant.

Melancthonis status miserabilis.

Flacianorū petulantia.

Quâ in re Flacij cæterorumque factionis istius insignem petulantiam & tumultuandi libidinem detestabantur ij, qui Melancthoni adhærebant. Nam quod per eum dogmata restitui clamitabant Ecclesiæ Romanæ, id mendacium erat malitiâ fultum & virulentis calumnijs; quemadmodum Cæsaris indignatio testatur; de quâ iam ante diximus: Ad Ceremonias vero quod atti-

Cam. in
vit Mel.
pag. 294.

attinet, easdem ferè continebat liber à Cæ- ANNO
fare promulgatus, quas pridem Ioachimus 1549.

Electo Brandenburgico, Henrico Saxonie
Dux, eiusque filius Mauritius, tum Georgius
Anhaltinus in diuino cultu retinendas de-
creuerant; idque ordinatione publica, libris
etiam eâ de re diuulgatis. Neque tum recla-
mauit quisquam; ne Lutherus ipse quidem,
quo viuente principes isti, quos diximus, de-
fertâ maiorum fide ab Ecclesiâ descuerunt.

Imò cum omnium applausu recepta fuit il-
la diuini cultus & rituum cõformatio, quam
nunc, cum Cæsar ex Imperij decreto restitui
vellet, tanta per Illyricum eiusque gregales
in Germaniâ tempestas fuit excitata; quæ
cum primis in Melanchthonem velut autorẽ
adiophoristicæ factionis horrendum in mo-
dum defæuijt.

Quoque magis mireris inso-
lentiam istorum, & peruersum contrà niten-
di studium; erant adhuc in vsu Catholicæ
ceremoniæ quædam ad illud vsque tempus,
quæ tum primum abolitæ de industria fue-
runt. Salis vsus in administrando baptisma-
te manserat inter Lutheranos quosdam huc-
usque, etiam in ecclesiâ VVittenbergensi,
quem ann. 1548. primum sustulerunt post
Augustana Comitia, in quibus liber Interim
Ordinum consensu decretoque publico pro-
mulgatus fuit. Placuit ritus iste Lutheranis
ab exortu Lutheranismi annis penè triginta:
Verum cum Cæsar eum retineri cuperet, vel
hanc ob causam omissus primum fuit & reie-

Ceremo-
niæ apud
Luthera-
nos tẽpore
Lutheri.

Postmodũ
abrogati.

ANNO
1549.

IV.
Luthera-
nismus in
duas fa-
ctiones
abit.

Maiorista-
rum & O-
siandrino-
rum.
Vtriusque
dogmata.

Wittēber-
gēses Ma-
iorista.

ctus ; vt homines istos in hoc negotio non affectu duci religionis, sed odio in Cesarem, & contrà nitendi studio præcipites ferri nihil dubites.

Dum Flaciani cū Melanchthonicis Adia-
phoristis hunc in modum de ritibus & cere-
monijs altercantur, præter scdam, quæ ex
illo certamine nata est, distractionem, & a-
lias duas factiones aut sectas Lutherani-
smus peperit, quæ Melanchthonem nouis
exagitationibus exercuerunt. Harum alte-
ra, quam Maioristarum vocant, VVitten-
bergæ per Georgium Maiorem suscitata
fuit: Altera vero, quæ anno 1549. Regio-
monte in Borussîa nata est, Andream Osi-
andrum parentem agnoscit; à quo & Osi-
andrinorum secta nominatur.

Cæterum vterque, Maior, inquam, & O-
siander, doctrinam suam de Iustificatio-
ne, quam non minus à se mutuo, quam à
cæteris Lutheranis diuersam profiteban-
tur, è Lutheri scriptis hausitam asserbant.
Maior obedientiam & mandatorum obser-
uationem docebat ad salutem esse necessa-
riam, nec posse saluari quenquam, nisi cha-
ritatis igne succensus, per Dei gratiam bo-
num operetur: Quod dogma velut papisti-
cum Flaciani magnis clamoribus exhibila-
runt. Sententiam Maioris VVittenber-
genses & Lipsienses tuebantur, alijsque
per Germaniam Lutherani moderatiores:
Quos mordaciter insectabatur Flacius Illy-
ricus,